

Het Sjoeltje van Zuidlaren

Educatief programma voor kinderen van 10 t/m 12 jaar

Stichting Oude Drentse Kerken

Opdracht

1

Bekijk de 4 gelamineerde foto's. Begin bij nummer 1 en bekijk de voorkant en lees de achterkant. Ga zo alle foto's bij langs. Beantwoord dan de vragen.

Welk geloof had de familie van Dam?

.....

Wat voor beroep had meneer van Dam?

.....

Wat is er met de familie van Dam gebeurd?

.....

.....

.....

Lees het briefje van Bernard.

Denk je dat hij wist waar ze heen gingen?

ja / nee (omcirkel jouw antwoord)

Wat denk je als je dat briefje leest?

.....

.....

.....

Deze kandelaar is een chanoekia (spreek uit: ganoekia), was van de familie van Dam. joden vieren Chanoeka (spreek uit: ganoeka) rond de kerstdagen.

Hoeveel armen heeft de chanoekia?

.....

Eentje telt niet mee, want die dient om de andere kaarsen aan te steken.

Welke is dat?

.....

Het Chanoekafeest duurt 8 dagen.

Bekijk de herdenkingsplaat.

Staat de familie van Dam hier op?

ja / nee (omcirkel jouw antwoord)

Hoeveel mensen in totaal tel je? .....

Opdracht

2

Ga naar de grote kast. Hier staat de begeleider op je te wachten. De begeleider vertelt hier het verhaal van de heilige kast.

Welk heilig schrift is belangrijk voor de joden?

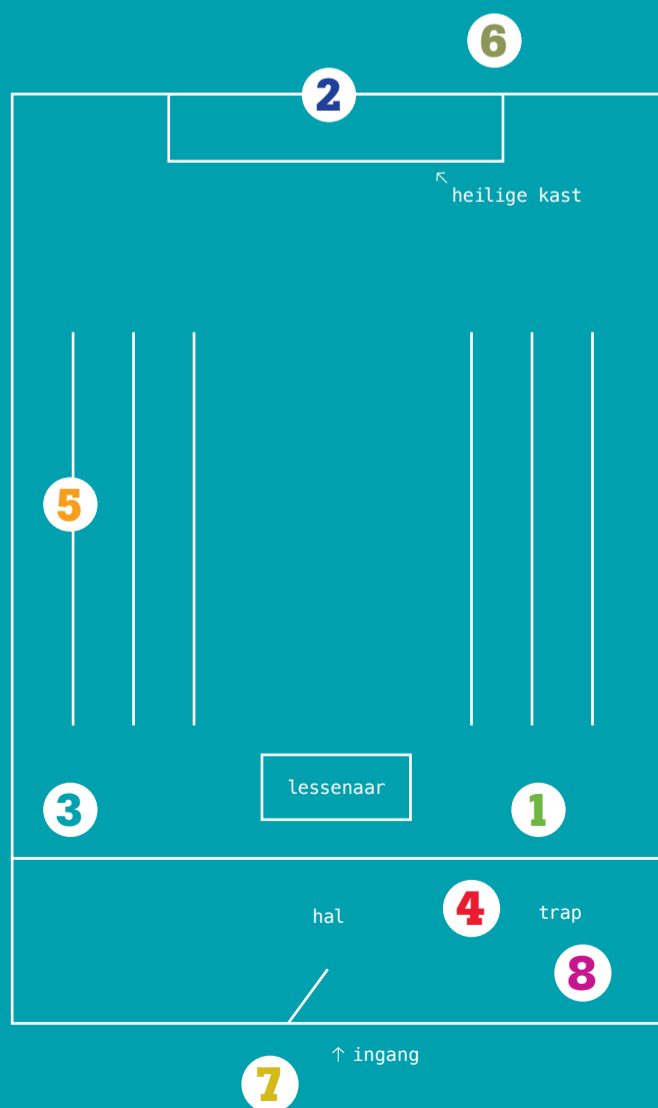
.....

Wat staat afgebeeld op de voorhang? (het kleurige kleed)

.....

Plattegrond

Zoek hierop de plaats van je vraag

Opdracht

3

Joden mogen alleen voedsel eten dat rein is. Dat heet **koosjer**. Dat eten moet volgens hen aan een aantal regels voldoen:
 → alleen vissen met vinnen en schubben
 → alle vogels behalve roofvogels
 → alle vee met gespleten hoeven die herkauwen
 → geen insecten

Omcirkel, welke dieren zijn koosjer?

varken   kip
 paling   rund

Pak de Loeach (boekje) erbij en zoek je favoriete merk chips op. Omcirkel jouw antwoord:

Is die koosjer?

ja / nee

En zijn rode M&M's koosjer?

ja / nee

Opdracht

4

Ga naar de vrouwentribune (trap op). Hier zaten vroeger de vrouwen apart van demannen. De vrouwen mochten niet meedoen in de dienst. Maar zij mochten wel luisteren. Ook mochten ze met elkaar praten. Zo konden de vrouwen de laatste roddels uitwisselen, maar ook kijken of er een leuke joodse jongen bijzat voor hun dochters.

Wat vind je er van dat er gepraat mag worden tijdens de dienst?

.....
.....

Zou het in jouw klas goed zijn als de jongens apart zouden zitten van de meisjes?

.....
.....
.....

Waarom denk je dat mannen en vrouwen vroeger apart moesten zitten in de synagoge?

.....
.....
.....

Nu is deze synagoge progressief, dat betekent dat vrouwen nu ook beneden mogen zitten en mee mogen doen met de dienst.

5

Opdracht

Sjabbat is de joodse rustdag. En die begint vrijdag als de zon ondergaat totdat op zaterdag de zon ondergaat.

Op welke dag is de rustdag van de christenen?

.....

Er zijn ook regels voor de Sjabbat. Zo mogen joden op deze dag niet:

- werken
- geld uitgeven
- dingen dragen of dingen in hun zakken hebben
- iets in gang zetten, iets nieuws maken
- kleding wassen
- vuur maken of elektrische apparaten bedienen

Welke dingen doe jij normaal op zaterdag die met Sjabbat niet mogen?

(Schrijf er tenminste 3 op)

- 1 .....
- 2 .....
- 3 .....

Op deze foto zie je tissues. Dat gebruiken sommige joden als wc-papier tijdens de Sjabbat, want volgens de regels mogen ze geen wc-papier afscheuren. Door welke van de bovenstaande regels mag dat niet?

.....
.....

6

Opdracht

Bekijk aan de buitenkant van de synagoge de eerste steen.

In welk jaar is het sjoeltje gebouwd? .....

Door wie is de eerste steen gelegd?

.....

Hoe oud is het gebouw nu? .....

Is het altijd een sjoel geweest?

ja / nee (omcirkel jouw antwoord)

Zoek op het gelamineerde blad welke bestemmingen de synagoge heeft gehad:

.....
.....
.....

Waarom werd het niet meer gebruikt als synagoge?

.....
.....

Aan welke stichting is het in 2005 overgedragen?

.....

Vind je het goed dat de synagoge weer in oude staat is hersteld?

ja / nee (omcirkel jouw antwoord),

omdat .....

.....

Opdracht

7

Bekijk de 2 gevelstenen aan de buitenkant boven de ingang.

Omcirkel, welke van de 2 is de oudste denk je:

de bovenste

de onderste

Waarom denk je dat?

.....

Is het toeval dat de gevelsteen boven de deur hangt?

ja / nee (omcirkel jouw antwoord)

Waarom denk je dat?

.....

De nazi's hebben in de Tweede Wereldoorlog waarschijnlijk de tekst weggehaald van de bovenste gevelsteen. Waarom hebben ze dat gedaan denk je?

.....
.....

Omcirkel je antwoord. Waarmee hebben ze de tekst weggehaald denk je?

geweer

mes

beitel

Op de zwarte steen staat in het Hebreeuws een tekst. Hieronder staat de vertaling in het Nederlands door elkaar gehutseld.

Probeer uit te puzzelen in welke volgorde het moet staan.

David van lied: is hoe goed het om samen elkaar bij zijn te

.....
.....

Opdracht

8

De trap heeft iets opvallends, wat?

.....

Kruip eens onder de trap. Kijk eens goed in de ruimte eronder. Dit was een speciaal reinigingsbad voor joden. Dit wordt een mikwe genoemd. Als niet-joden joods wilden worden moesten ze daar in dompelen. Ook gingen de joden erin als ze rein wilden worden.

Kruis aan, denk je dat de joden:

- vies waren en een bad nodig hadden?
- even lekker wilden zwemmen?
- gingen wassen volgens de regels van het jodendom om zo schoon voor God te verschijnen?

Nu wordt de mikwe niet meer gebruikt.

Als het nog kon, zou jij dan graag een duik nemen in dit bad?

ja / nee (omcirkel jouw antwoord), omdat

.....
.....

Hoe heet de reiniging met spiritueel water die christelijke babytjes krijgen?

.....
.....

Wat dacht jij dat deze plek onder de trap was?

.....
.....

